

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

О. Л. Ямпольський

**АНАЛІТИЧНА ГЕОМЕТРІЯ.
Криві і поверхні другого порядку:
загальна теорія**

Навчально-методичний посібник з аналітичної геометрії
для студентів математичних факультетів університетів

Харків – 2021

УДК 514.12(075.8)

Я 57

Рецензенти:

В. О. Горькавий – доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник відділу геометрії і диференціальних рівнянь Фізико-технічного інституту низьких температур імені Б. І. Веркіна НАН України;

В. Т. Лисиця – кандидат фізико-математичних наук, завідувач кафедри вищої математики та інформатики факультету математики і інформатики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 3 від 26 лютого 2021 року)*

Ямпольський О. Л.

Я 57 Аналітична геометрія. Криві і поверхні другого порядку: загальна теорія : навчально-методичний посібник з аналітичної геометрії для студентів математичних факультетів університетів / О. Л. Ямпольський. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 96 с.

ISBN 978-966-285-691-0

Навчальний посібник призначено для засвоювання основ аналітичної геометрії кривих і поверхонь другого порядку, заданих своїми загальними (не канонічними) рівняннями. Послідовне використання матричної і операторної мови дозволяє перенести більшість понять теорії кривих і поверхонь на гіперповерхні евклідова, афінного і проєктивного просторів. Посібник розрахований на студентів математичних спеціальностей університетів, зокрема студентів першого курсу факультету математики і інформатики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. В посібник включені елементи багатовимірної геометрії.

УДК 514.12(075.8)

ISBN 978-966-285-691-0

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2021

© Ямпольський О. Л., 2021

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2021

Зміст

1	Канонічні рівняння евклідових квадрик	5
2	Загальні властивості рівняння квадрики	9
3	Спрощення рівняння квадрики вибором системи координат	14
3.1	Класифікаційна теорема для кривих 2 порядку	17
3.1.1	Алгоритм зведення до канонічного виду рівняння кривої 2 порядку	20
3.2	Класифікаційна теорема для поверхонь 2 порядку	25
3.2.1	Алгоритм зведення до канонічного виду рівняння по- верхні 2 порядку	30
3.3	Класифікація евклідових квадрик у E^n	37
4	Інваріанти рівняння квадрики	38
4.1	Застосування інваріантів для дослідження кривої 2-го порядку .	42
4.2	Застосування інваріантів для дослідження поверхні 2-го порядку	47
5	Взаємне розташування прямої і квадрики	51
5.1	Класифікація напрямків	51
5.2	Гіпердіаметри загальної квадрики	52
5.3	Гіперплощини симетрії загальної квадрики	54
5.4	Центр симетрії квадрики	56
5.5	Дотична гіперплощина загальної квадрики	58
5.6	Прямі на загальній квадриці	61
5.7	Жмуток кривих 2-го порядку і його використання	66
6	Афінне перетворення й афінна класифікація квадрик	70
7	Проективні криві і поверхні другого порядку	75
7.1	Однорідні координати, проективні простори	75
7.2	Криві другого порядку на проективній площині	80
7.2.1	Полюс і поляр	82
7.3	Проективна площина як двовимірний многовид	86
7.3.1	Афінні проєкції проективної площини	88
7.4	Проективні простори і проективна класифікація поверхонь дру- гого порядку. Полус і поляр відносно поверхні	90
7.5	Принцип двоїстості для проективної площини	93